

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 maja 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Wincenty Ślawnicki
Sędziowie:	SA Lilla Mateuszczyk [spr.] SO [del.] Barbara Bojakowska
Protokolant:	stażysta Agata Jóźwiak

po rozpoznaniu w dniu 24 maja 2013 r. na rozprawie

sprawy z powództwa: W. G.

przeciwko Skarbowi Państwa – Aresztowi Śledczemu w P.

o ochronę dóbr osobistych i zadośćuczynienie,

na skutek apelacji powoda od wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 9 października 2012 r., sygn. akt IC 276/10

I. zmienia zaskarżony wyrok na następujący:

„**1.** zobowiązuje Skarb Państwa – Areszt Śledczy w P. do opublikowania, w terminie jednego miesiąca od dnia ogłoszenia wyroku, na portalu internetowym youtube.com, przeprosin o treści:

„Areszt Śledczy w P. przeprasza W. G. za naruszenie jego dóbr osobistych poprzez dopuszczenie do wydostania się z Aresztu Śledczego w P. nagrania z monitoringu celi, w której przebywał W. G., co doprowadziło w konsekwencji do umieszczenia przedmiotowego nagrania bez zgody W. G. na portalu internetowym youtube.com i umożliwiło oglądanie wizerunku W. G. – osoby tymczasowo aresztowanej, a więc niewinnej w świetle zasady domniemania niewinności – w życiu prywatnym, przez nieograniczoną grupę internautów.”;

2. zasądza od Skarbu Państwa – Aresztu Śledczego w P. na rzecz W. G., tytułem zadośćuczynienia, kwotę 10.000 [dziesięć tysięcy] złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 27 maja 2013 r. do dnia zapłaty;

3. oddala powództwo w pozostałej części;

4. zasądza od W. G. na rzecz Skarbu Państwa – Aresztu Śledczego w P. kwotę 2.400 [dwa tysiące czterysta] złotych tytułem częściowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

5. nie obciąża W. G. pozostałymi kosztami procesu.

II. oddala apelację w pozostałej części;

III. zasądza od W. G. na rzecz Skarbu Państwa – Aresztu Śledczego w P. kwotę 1.800 [jeden tysiąc osiemset] złotych tytułem częściowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym;

IV. nie obciąża W. G. pozostałymi kosztami procesu w postępowaniu apelacyjnym.

I A Ca 12/13

UZASADNIENIE

W. G. wystąpił przeciwko Skarbowi Państwa – Aresztowi Śledczemu w P. z żądaniem przeproszenia go przez stronę pozwaną za opublikowanie, bez jego zgody, jego wizerunku oraz z żądaniem zasądzenia na jego rzecz zadośćuczynienia w wysokości 1.000.000 zł. za krzywdę wyrządzoną mu naruszeniem jego dobra osobistego.

Wyrokiem z dnia 9 października 2012 roku Sąd Okręgowy Piotrkowie Trybunalskim oddalił powództwo i zasądził od powoda na rzecz Skarbu Państwa Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 7.200 złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Powyższy wyrok zapadł na podstawie poczynionych przez Sąd Okręgowy ustaleń faktycznych, które Sąd Apelacyjny podzielił i przyjął za własne.

W uzasadnieniu powyższego orzeczenia Sąd I instancji stwierdził, że powództwo nie jest zasadne. W ocenie Sądu Okręgowego, nie ulega wątpliwości, iż dobro osobiste powoda zostało naruszone, bowiem jego wizerunek został upubliczniony bez jego zgody, gdyż na ogólnodostępnym portalu internetowym youtube.com zamieszczony został film pochodzący z kamery monitorującej celę, w której powód był osadzony, co stało się głośne zarówno w prasie jak i innych ogólnokrajowych mediach. Wątpliwości dotyczą kwestii, czy Skarb Państwa - Areszt Śledczy w P. jest odpowiedzialny za naruszenie tego dobra osobistego powoda.

Sąd Okręgowy stwierdził, że powód nie przedstawił żadnych racjonalnych argumentów przemawiających za tym, że nagranie zostało upublicznione przez stronę pozwaną, choć to na nim spoczywał obowiązek wykazania, iż do naruszenia jego dobra osobistego i upublicznienia jego wizerunku doszło na skutek działań funkcjonariuszy pozwanego. W ocenie Sądu Okręgowego, nie można z góry założyć, że skoro pozwany dysponował nagraniem, gdyż sam wytworzył sporny film, to doprowadził do jego upublicznienia - takie założenie jest zbyt daleko idące. Bezspornym jest, że film na płycie, jako dowód w sprawie, otrzymał S. A. (osadzony wraz z powodem w jednej celi), który był stroną w sprawie I C 866/09 tut. Sądu. S. A. nie potrafił w sposób racjonalny wykazać w jaki sposób utracił płytę; w sprawie I C 866/09 domagał się doręczenia mu ponownie płyty wskazując, że mu zaginęła podczas remontu celi, w sprawie niniejszej, zeznając jako świadek, twierdził, iż jej w ogóle nie otrzymał, zaś w postępowaniu karnym z kolei zeznał, że płytę zabrał oddziałowy. Wszystkie te okoliczności sprawiają, iż powództwo jako nieudowodnione musiało zostać oddalone.

Na podstawie art. 98 k.p.c. w związku z art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 8 lipca 2005r. o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa (Dz.U. nr 169 poz. 1417 ze zm.) Sąd I instancji zasądził na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa zwrot kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 7200 zł.

Powód zaskarżył powyższy wyrok w całości apelacją zarzucając naruszenie prawa materialnego i procesowego, a w szczególności:

- art. 24 § 1 kc w związku z art. 6 kc, przez jego błędną wykładnię i przyjęcie, że na powodzie ciążył obowiązek dowodzenia, iż do upublicznienia wizerunku powoda doszło na skutek działań pozwanego oraz 448 kc przez jego niezastosowanie,

- art. 102 kpc przez jego niezastosowanie.

We wniesionym środku zaskarżenia powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i:

a) zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 1.000.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty,

b) zobowiązanie pozwanego do zamieszczenia przeprosin w jednym z piątkowych wydań gazety (...), w głównym wydaniu (...) w Programie Pierwszym TVP, w głównym wydaniu (...) w stacji (...), a także na portalu internetowym youtube.com, o następującej treści:

"Areszt Śledczy w P. przeprasza W. G. za naruszenie jego dóbr osobistych, polegające na dopuszczeniu do wydostania się z Aresztu Śledczego w P. nagrania z monitoringu celi, w której przebywał W. G., co doprowadziło w konsekwencji do umieszczenia przedmiotowego nagrania bez zgody W. G. na portalu internetowym youtube.com, umożliwiając oglądanie wizerunku W. G., osoby tymczasowo aresztowanej, lecz w świetle zasady domniemania niewinności - niewinnej, w życiu prywatnym, przez nieograniczoną grupę internautów".

c) kosztów postępowania za obie instancje według norm przepisanych.

W uzasadnieniu powód podniósł, że jego dobro osobiste zostało naruszone przez upublicznienie w wielu środkach masowego przekazu jego wizerunku. Powołując się na treść § 4 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 października 2009r. w sprawie rodzaju urządzeń i środków technicznych służących do przekazywania, odtwarzania i utrwalania obrazu lub dźwięku z monitoringu w zakładach karnych (Dz.U. z 2009 r. nr 175, poz.1360) stwierdził, że dyrektor zakładu odpowiada za właściwe przechowywanie i zabezpieczenie zapisu przed dostępem do niego osób nieuprawnionych. W świetle powyższego przepisu oraz domniemania bezprawności działania pozwanego w procesie o naruszenie dóbr osobistych, stanowisko Sądu I instancji nakładające na powoda obowiązek udowodnienia, że do upublicznienia wizerunku powoda doszło na skutek działań funkcjonariuszy pozwanego, nie znajduje żadnych podstaw.

W ocenie powoda nie istniała także możliwość przekazania płyty z nagraniem z monitoringu celi osobie trzeciej, skoro zgodnie z treścią art 212 b k.k.w., tymczasowo aresztowanego poddaje się kontroli osobistej przy każdorazowym wyjściu i powrocie do celi, widzenia odbywają się w wyznaczonych miejscach pod wzmocnionym dozorem. W czasie korzystania z widzeń w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt z osobami odwiedzającymi, tymczasowo aresztowany nie może spożywać artykułów żywnościowych i napojów. Nadto, tymczasowo aresztowany nie może posiadać w celi żadnego rodzaju elektronicznych nośników danych, takich jak płyty CD, płyty dvd, karty pamięci itp, co wynika wprost z wykładni zdania drugiego art. 216 § 1 k.k.w.

Podnosząc, że w niniejszej sprawie zachodzą przesłanki do zastosowania art. 102 kpc, jako że nie posiada on żadnych dochodów, powód wniósł, w przypadku niekorzystnego dla niego rozstrzygnięcia, o nie obciążanie go kosztami procesu.

W odpowiedzi na apelację powoda strona pozwana wniosła o oddalenie apelacji w całości oraz o zasądzenie na jej rzecz od powoda kosztów postępowania apelacyjnego, w tym na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu strona pozwana podniosła, że powód nie wykazał, by nagranie zostało upublicznione przez pozwanego, a pozwany wykazał, że to nie jego działanie doprowadziło do upublicznienia nagrania. Przesłankami przyznania zadośćuczynienia za doznaną krzywdę są: wskazanie naruszonego dobra osobistego, istnienie działania lub zaniechania sprawcy krzywdy niemajątkowej, istnienie tejże krzywdy wynikającej z naruszenia przez pozwanego dobra osobistego powoda, związek przyczynowy między krzywdą niemajątkową, a działaniem lub zaniechaniem sprawcy krzywdy niemajątkowej. Obowiązek wykazania wystąpienia wskazanych przesłanek odpowiedzialności Skarbu Państwa spoczywa na powodzie. Przedstawione przez powoda twierdzenia w przedmiocie naruszenia jego wizerunku przez pozwanego nie zostały udowodnione. Powód nie udowodnił ani szkody, ani tym bardziej związku

przyczynowego pomiędzy zachowaniem się pozwanego, a ewentualną szkodą. Osoba dochodząca zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. ma obowiązek udowodnić, w przypadku bezprawnego działania lub zaniechania określonego podmiotu, również winę sprawcy, której to okoliczności powód również nie udowodnił.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powoda jest częściowo uzasadniona.

Sąd Okręgowy trafnie przyjął, że w przedmiotowej sprawie dobro osobiste powoda w postaci jego wizerunku zostało naruszone. Zgodnie z treścią art 23 k.c. wizerunek, jako dobro osobiste będące wartością o charakterze niemajątkowym ściśle związaną z osobowością człowieka, podlega ochronie prawnej. Celem uznania, czy dobro osobiste danej osoby zostało naruszone niezbędne jest dokonanie analizy danego zachowania z punktu widzenia powszechnej oceny społecznej, nie zaś subiektywnego przekonania samego zainteresowanego. Osoba, której dobro osobiste zostało naruszone cudzym działaniem, zgodnie z art 24 §1 k.c. może żądać zaniechania tego działania, chyba że naruszenie nie jest bezprawne. Może również żądać, aby osoba która dokonała naruszenia dokonała niezbędnych czynności celem usunięcia jego skutków, w szczególności może żądać, aby złożyła oświadczenie o odpowiedniej treści i formie, może również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny. Z brzmienia wskazanego przepisu wynika, że ochrona dóbr osobistych przysługuje jedynie przed działaniem bezprawnym, czyli takim, które jest sprzeczne z normami prawnymi, porządkiem prawnym, czy też zasadami współżycia społecznego.

Dobrem osobistym w postaci wizerunku danej osoby są fizyczne, dostrzegalne cechy człowieka stanowiące jego wygląd zewnętrzny, przynajmniej indywidualne cechy pozwalające na jego identyfikację. Naruszeniem tego dobra osobistego bez wątplenia jest więc utrwalenie, przekształcenie lub rozpowszechnienie wizerunku. W wyroku z dnia 27 lutego 2003 roku Sąd Najwyższy stwierdził, że naruszenie prawa do wizerunku osoby fizycznej (art. 23 k.c.) następowałoby wówczas, gdyby opublikowana w prasie bez zgody tej osoby fotografia wykonana była w sposób umożliwiający identyfikację tej osoby (wyrok SN z dnia 27.02.2003r., sygn. IV CKN 1819/00, OSP 2004/6/75). Warto zaznaczyć, iż zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 1982 roku, publikacja fotografii określonej osoby jest dopuszczalna tylko za jej zgodą (wyrok SN z dnia 26.01.1982r., sygn. I CR 411/51, Lex nr 8392).

W przedmiotowej sprawie, jak słusznie podniósł w uzasadnieniu Sąd I instancji, dobro osobiste powoda zostało naruszone poprzez upublicznienie jego wizerunku bez jego zgody, na ogólnodostępnym portalu internetowym youtube.com, zaś informacja o tym zdarzeniu została rozpowszechniona w mediach o zasięgu ogólnokrajowym. Nie można jednak zgodzić się ze stanowiskiem Sądu Okręgowego w tym, że powód winien wykazać, iż opublikowanie filmu z monitoringu celi było działaniem strony pozwanej, co słusznie w apelacji powód zarzucił. Zgodnie z treścią art. 73a kkw oraz § 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 października 2009 roku w sprawie rodzaju urządzeń i środków technicznych służących do przekazywania, odtwarzania i utrwalania obrazu lub dźwięku z monitoringu w zakładach karnych (Dz. U. z 2009r., Nr 175, poz. 1360), odpowiedzialność za przechowywanie i zabezpieczenie zapisu przed dostępem do niego osób nieuprawnionych ponosi dyrektor zakładu. Stosowanie w zakładzie karnym monitoringu ma na celu wyłącznie zapewnienie porządku i zwiększenie bezpieczeństwa osadzonych. Ogólne zasady monitorowania zostały określone w art. 73a kkw. Monitoring stosuje się także do tymczasowo aresztowanych zgodnie z treścią art. 212b kkw. Utrwalony obraz lub dźwięk, który nie zawiera informacji wskazujących na popełnienie przestępstwa lub nie jest istotny dla bezpieczeństwa zakładu karnego albo bezpieczeństwa skazanego (jak w objętym sporem przypadku), winien być niezwłocznie zniszczony (art. 73a § 6 kkw). Tego obowiązku strona pozwana również nie dochowała.

Strona pozwana winna chronić zapisy monitoringu przed jego utratą, zniszczeniem lub uszkodzeniem, a w szczególności nie dopuszczać do sytuacji, aby nagranie znalazło się w posiadaniu osób nieuprawnionych. Nienależyte zabezpieczenie nagrania, związane z tym jego rozpowszechnienie i w konsekwencji naruszenie dóbr osobistych powoda, obciąża zatem stronę pozwaną. Strona pozwana nie wykazała, by dołożyła należytej staranności zabezpieczając nagranie z wizerunkiem powoda przed jego udostępnieniem osobom nieuprawnionym. Takie

zachowanie, polegające na nie podjęciu stosownych działań mających na celu zabezpieczenie nagrania przed jego posiadaniem przez osoby nieuprawnione, jest bezprawne.

Okolicznością istotną w sprawie, a pominiętą w rozstrzygnięciu Sądu Okręgowego, jest również to, że powód jest osobą tymczasowo aresztowaną, względem której zastosowanie mają przepisy art. 212a i art. 212b kkw. Wobec powoda zastosowano więc m.in. wzmocniony dozór, podlega on każdorazowej kontroli osobistej przy opuszczaniu celi i powrocie do niej. Okoliczności te, wbrew twierdzeniom podniesionym w uzasadnieniu Sądu Okręgowego, tym bardziej wskazują na to, że samodzielne działanie powoda w celu upublicznienia nagrania byłoby nader utrudnione. Podnieść przy tym trzeba, że w toku postępowania pierwszoinstancyjnego, jak również podczas śledztwa prowadzonego przez Prokuraturę Okręgową w Piotrkowie Trybunalskim nie zostało ustalone w jaki sposób i kto ponosi odpowiedzialność za udostępnienie osobom trzecim nagrania z wizerunkiem powoda i jego rozpowszechnienie.

Zważywszy zatem, że za bezprawne uznać należy zachowanie strony pozwanej polegające na zaniechaniu wypełnienia obowiązków chronienia zapisu z monitoringu celi przed udostępnieniem go osobom nieuprawnionym, Sąd Apelacyjny uznał za uzasadnioną apelację powoda w części żądającej usunięcia skutków naruszenia jego dobra osobistego poprzez złożenie stosownego oświadczenia – przeprosin (art. 24 § 1 kc). Niezasadnie jednak, zdaniem Sądu Apelacyjnego, powód żądał opublikowania przez stronę pozwaną przeprosin w gazecie (...), (...) i (...) (...). Wymienione media posługiwały się filmem zaczerpniętym z portalu internetowego youtube.com. Nie można przyjąć, by mieściła się w pojęciu bezprawności działania strony pozwanej, samodzielna działalność tych mediów. Wymienione stacje TV i wydawca gazety (...) odpowiadają, każdy we własnym zakresie, za opublikowanie wizerunku powoda. Nie pozostaje w związku przyczynowym z zachowaniem (zaniechaniem) strony pozwanej publikowanie w tych mediach wizerunku powoda, bez jego zgody, a jest własnym naruszeniem stacji TV i wydawcy gazety wykorzystanie filmu prezentującego wizerunek powoda, bez jego zgody (art. 13 ust. 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. Prawo prasowe).

Stąd też, zmieniając zaskarżony wyrok na podstawie art. 386 § 1 kpc Sąd Apelacyjny zobowiązał stronę pozwaną do opublikowania przeprosin jedynie na portalu youtube.com, zachowując treść tych przeprosin żadaną przez powoda.

Na podstawie art. 448 k.c., w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu czyje dobro osobiste zostało naruszone odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądania zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany cel społeczny niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia. W świetle wskazanego przepisu, podstawową funkcją zadośćuczynienia pieniężnego za naruszenie dóbr osobistych jest funkcja kompensacyjna. Zadośćuczynienie ma wynagrodzić doznaną krzywdę, przy czym powinno uwzględniać wszystkie aspekty tej krzywdy. Nie może mieć znaczenia tylko symbolicznego, ale nie będąc odszkodowaniem, ma mieć odczuwalną wartość majątkową, powinna być to wartość umiarkowana i utrzymana w rozsądnych granicach. Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 11 kwietnia 2006 r., oceniając, jaka suma jest odpowiednia tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę spowodowaną naruszeniem dóbr osobistych, należy mieć na uwadze rodzaj dobra, które zostało naruszone oraz charakter, stopień nasilenia i czas trwania doznawania przez osobę, której dobro zostało naruszone, ujemnych przeżyć psychicznych spowodowanych naruszeniem (krzywdą). Dla oceny tej nie jest też bez znaczenia stopień winy osoby naruszającej dobra osobiste. (wyrok SN z dnia 11.04.2006r., sygn. I CSK 159/05, Lex nr 371773).

W przedmiotowej sprawie, w ocenie Sądu Apelacyjnego, żądana przez powoda kwota 1.000.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę jest zbyt wygórowana. Za odpowiednią, dostatecznie rekompensującą krzywdę powoda, uznał Sąd Apelacyjny kwotę 10.000 zł. Wprawdzie doszło do naruszenia dobra osobistego powoda poprzez rozpowszechnienie jego wizerunku bez jego zgody, to jednak prezentowane nagranie z monitoringu nie miało treści, która uwłaczałaby jego godności.

Na podstawie zatem art. 386 §1 k.p.c. Sąd Apelacyjny zmienił wyrok Sądu I instancji także w zakresie dotyczącym żądania zadośćuczynienia zasądzając na jego rzecz z tego tytułu kwotę 10.000 zł. z ustawowymi odsetkami od dnia 27 maja 2013 r., tj. od dnia ogłoszenia wyroku. Na podstawie art. 385 k.p.c. apelacja w pozostałej części, jako bezzasadna, została oddalona.

O kosztach procesu za obie instancje Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 §1 i §3 k.p.c. w oparciu o zasadę odpowiedzialności za wynik procesu, a także na podstawie § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. 2002, Nr 163, poz. 1348 ze zm.), z uwzględnieniem przy tym art. 102 kpc i zasądził od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Aresztu Śledczego w P. kwotę 2.400 zł. tytułem częściowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu przed Sądem I instancji i kwotę 1.800 zł. tytułem częściowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Powód, od lat przebywając w Areszcie Śledczym w P., nie uzyskuje żadnych dochodów, nie posiada też oszczędności. Częściowo obciążając powoda kosztami zastępstwa procesowego strony pozwanej, która w przeważającej części (w odniesieniu do roszczenia majątkowego) spór wygrała, Sąd Apelacyjny miał na uwadze możliwość pokrycia tych kosztów przez powoda z zasądzonego roszczenia, bez zniweczenia roli zadośćuczynienia.